

Ουίλλιαμ Μάλλινσον

ΠΙΚΡΕΣ ΕΛΙΕΣ**Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ, Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ
ΤΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ
ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΥΠΡΟΣ**Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της Εστίας
Αθήνα 2011, σ. 269

Προσπαθώντας να διασαφηνίσουμε το πλαίσιο στο οποίο κινείται αυτή η σύνθετη μελέτη, είναι ουσιώδες να κατανοήσουμε την Κύπρο ως κέντρο διεθνών διενέξεων. Η μόνιμη, οξεία ένταση ανάμεσα στην Κύπρο και την Τουρκία, λόγω της τουρκικής κατοχής του ενός τρίτου της έκτασης της πρώτης, καθιστά το νησί, ακόμη και σήμερα, μια γεωπολιτική πυριτιδαποθήκη. Η αντιπαλότητα έχει μεταφερθεί στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την Κύπρο να αποτελεί μέλος της και τις ΗΠΑ με το Ηνωμένο Βασίλειο να πιέζουν για την ένταξη της Τουρκίας. Εν τω μεταξύ, στο πλέγμα των γεωπολιτικών ανταγωνισμών, η Ρωσία παραμένει καχύποπτη σχετικά με τις βρετανικές θέσεις στην Κύπρο, οι οποίες επεκτείνουν την ισχύ του ΝΑΤΟ στην ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή.

Ο Ουίλλιαμ Μάλλινσον, ιστορικός και θεωρητικός των διεθνών σχέσεων, συνδυάζει την πρακτική εμπειρία της διπλωματίας με την ακαδημαϊκή έρευνα και εφαρμόζει τις διεθνείς θεωρίες στην εν-

δελεχή ανάλυση που επιχειρεί σε αποκαλυπτικά ντοκουμέντα, αποδεικνύοντας ότι η ιστορική έρευνα αποτελεί την ουσιαστική βάση για τη μελέτη των διεθνών σχέσεων. Το βιβλίο, με τον εύστοχα συνυποδηλωτικό τίτλο «Πικρές ελιές», ένα πόνημα εννέα κεφαλαίων, αρχίζει με ένα εισαγωγικό κεφάλαιο στο οποίο συνοψίζεται η συλλογιστική του συγγραφέα. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται αφενός το νήμα που συνδέει τα διπλωματικά έγγραφα τα οποία δημοσιοποιήθηκαν πρόσφατα με το αντικείμενο της γεωπολιτικής και αφετέρου μια νέα προσέγγιση στην ανάλυση των διακρατικών σχέσεων, χρησιμοποιώντας ως σημείο αναφοράς την Κύπρο. Με αυτόν τον τρόπο, η Μεγαλόνησος ανάγεται, σύμφωνα με τον συγγραφέα, «σε μια σημαντική γέφυρα τόσο για τους θεωρητικούς των διεθνών σχέσεων που επιθυμούν να επιστρέψουν στη γη, όσο και για τους ιστορικούς». Τα κυρίαρχα θέματα που διέπουν την πρώτη ενότητα είναι τα διπλωματικά έγγραφα, η γεωπολιτική και η γεωιστορία.

Ο Μάλλινσον αναγνωρίζει την αναμφισβήτητη επίδραση της επιστήμης των διεθνών σχέσεων στην ερμηνεία της διεθνούς διπλωματικής ιστορίας και, απομακρύνοντας το εγχείρημά του από τις καθαρολογικές ιστοριογραφικές συμβάσεις, εξετάζει τον γρίφο της Κύπρου υπό το πρίσμα διάφορων αμοιβαία ανταγωνιστικών θεωριών.

Ο συγγραφέας δεν παραλείπει να εξετάσει στενότερα τη γεωπολιτική προσέγγιση και τον τρόπο με τον οποίο αυτή έχει επηρεάσει και συνεχίζει να επηρεάζει την Ελλάδα, την Κύπρο και την ανατολική Μεσόγειο, στο πλαίσιο των εξελίξεων στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Σε επόμενο κεφάλαιο αναλύει επίσης τη σχέση ανάμεσα στις στρατηγικές φιλοδοξίες και ανησυχίες της Βρετανίας –που παρέμεναν αναλλοίωτες από την εποχή του Ντισραέλι και του Τσώρτσιλ– και στη θεωρούμενη ως ανάγκη της να διατηρήσει την Ελλάδα και την Κύπρο εντός της σφαίρας επιρροής της κατά την περίοδο του ελληνικού Εμφυλίου. Πρόκειται για ένα κεφάλαιο αποκαλύψεων σχετικά με τον ρόλο της Βρετανίας, όπου διατυπώνονται ιδιαίτερα αμφιλεγόμενες αλλά και γενναίες θέσεις.

Με τη βοήθεια πρόσφατα δημοσιοποιημένων εγγράφων, ο ιστορικός επιχειρεί να αποδείξει πώς η Κύπρος χρησιμοποιήθηκε ως όργανο ανταγωνιστικών γεωπολιτικών νοοτροπιών και πώς οι συνθήκες του 1960 σχεδιάστηκαν με τρόπο ώστε να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα των εξωτερικών δυνάμεων παρά τις ανάγκες του κυπριακού πληθυσμού.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ένα απόρρητο έγγραφο με τίτλο «British interests in the Eastern Mediterranean», το οποίο ο αναγνώστης έχει την ευκαιρία να μελετήσει μέσα από τις σελίδες του βιβλίου. Με αφορμή αυτό, επιχειρείται και πάλι η ανάδειξη ορισμένων σκοτεινότερων πλευρών της βρετανικής πολιτικής, καθώς και της εμπλοκής της με τις ΗΠΑ

και τη Γαλλία. Εν συνεχεία, ο Μάλλινσον εξετάζει την έννοια του «γεωπολιτικού εργαλείου», συνδέοντας διάφορα συγκλίνοντα νήματα, προκειμένου να ασχοληθεί με το αμφιλεγόμενο ζήτημα του χριστιανικού Σιωνισμού και του «θεοσυντηρητισμού» ως σημαντικού παράγοντα στον σχεδιασμό της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής.

Τέλος, το έργο ολοκληρώνεται με μια ανάλυση της πολύ πρόσφατης ιστορίας, στην οποία υπογραμμίζεται ότι οι μεγάλες δυνάμεις θεωρούν την Κύπρο «σημαντικό τετράγωνο της σκακιέρας» και πως η ρωσική ισχύς θα μπορούσε να αλλάξει την ισορροπία των δυνάμεων, επηρεάζοντας την Κύπρο.

Το σαφώς αμφιλεγόμενο βιβλίο του Μάλλινσον θα ήταν αδύνατο να αγνοηθεί από όσους ασχολούνται με το ζήτημα της Κύπρου και τη διεθνή ιστορία.

